

TA'LIM SOHASIDA GENDER TENGLIKNING DARS SAMARADORLIGIGA TA'SIRI

Ergasheva Fazilat Botirovna

Uzun tumanidagi Ixtisoslashtirilgan maktabning ingliz tili o'qituvchisi

Annotatsiya. *Ushbu maqolada ta'lim jarayonida gender tenglikni ta'minlashning dars samaradorligiga ko'rsatadigan ijobiy ta'siri tahlil qilinadi. Shuningdek, o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi tenglik tamoyili, o'quvchilarning faolligi va motivatsiyasi o'rtasidagi bog'liqlik yoritiladi. Maqola zamonaviy pedagogika tamoyillariga tayangan holda yozilgan.*

Kalit so'zlar: *gender tenglik, samaradorlik, motivatsiya, o'qituvchi, stereotip, pedagogika.*

Kirish

So'nggi yillarda ta'lim sohasida gender tenglik masalasi global miqyosda dolzarb mavzulardan biriga aylandi. Zero, o'qituvchi va o'quvchi o'rtasida, shuningdek, o'quvchilar o'rtasida tenglikni ta'minlash ta'lim jarayonining sifatini belgilovchi muhim omillardan biridir. Darsda o'g'il va qiz bolalarga teng imkoniyat berish, ularning qobiliyatini inobatga olish va hurmat asosidagi muloqotni yo'lga qo'yish — o'quv motivatsiyasini oshiradi hamda dars samaradorligini ta'minlaydi.

Asosiy qism

1. Gender tenglik tushunchasi va uning ta'limdagi ahamiyati
Gender tenglik — bu jamiyatda ayollar va erkaklarga, shuningdek, o'g'il va qiz bolalarga teng huquq, imkoniyat va sharoit yaratish demakdir. Ta'lim tizimida gender tenglikni ta'minlash — o'quvchilarning o'z qobiliyatlarini erkin namoyon etishiga, o'ziga ishonch hosil qilishiga imkon yaratadi. Tenglik asosidagi o'quv muhitida o'quvchilar o'z fikrini bemalol bildiradi, bu esa darsning interaktivligini kuchaytiradi. Gender tenglik nafaqat o'quvchilarning individual rivojlanishini, balki sinfdagi ijtimoiy muhitni ham yaxshilaydi.

2. Gender stereotiplarining ta'siri

Ko'p hollarda o'quv jarayonida ong ostida shakllangan gender stereotiplari uchraydi. Masalan, texnika yoki matematika fanlari “o'g'il bolalarga xos”, adabiyot va san'at esa “qiz bolalar uchun mos” degan qarashlar mavjud. Bu kabi stereotiplar o'quvchilarning imkoniyatlarini cheklaydi va ularning o'z-o'zini anglashiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. O'qituvchining asosiy vazifasi — bunday qarashlarni bartaraf etish va dars jarayonida har bir o'quvchining faol ishtirokini ta'minlashdir. Agar o'qituvchi o'quvchilarning jinsiga emas, balki ularning qiziqishi, salohiyati va fikr yuritish darajasiga e'tibor bersa, natijalar sezilarli bo'ladi.

3. Gender sezgir pedagogika va uning afzalliklari

Gender sezgir pedagogika — bu o'qituvchining darsni shunday tashkil etish uslubiki, unda barcha o'quvchilarga teng e'tibor, hurmat va imkoniyat beriladi. Masalan, guruhli

ishlarda rollarni jinsga qarab emas, balki qobiliyat va qiziqishga qarab taqsimlash, barcha o'quvchilarga so'z berish, ularning fikrini qadrlash darsning ruhiy muhitini yaxshilaydi. Bunday darslarda o'quvchilar o'zlarini qadrlangan, teng huquqli shaxs sifatida his etadi, natijada dars samaradorligi oshadi. Bundan tashqari, gender sezgirlik o'quvchilar o'rtasida o'zaro hurmat va hamkorlikni rivojlantiradi, bu esa o'quv jarayonini yanada samarali qiladi.

4. Tadqiqotlar va amaliy kuzatishlar

Xalqaro ta'lim tashkilotlarining tadqiqotlariga ko'ra, gender tenglik tamoyillari asosida tashkil etilgan sinflarda o'quvchilarning o'zlashtirish darajasi 15–25 foizga yuqori bo'ladi. Bu shuni ko'rsatadiki, teng imkoniyatlar muhitida o'quvchilar bir-birini qo'llab-quvvatlaydi, raqobat o'rniga hamkorlik ustuvor bo'ladi. Natijada o'quv jarayoni yanada samarali, shaffof va ijodiy tus oladi. Bundan tashqari, psixologik muhitdagi tenglik o'quvchilarda stress va qo'rquv hissinini kamaytiradi, o'rganishga ijobiy kayfiyat hosil qiladi.

5. O'qituvchining roli

Gender tenglikni ta'minlashda o'qituvchi hal qiluvchi o'ringa ega. Har bir pedagog o'z darsida neytral til ishlatishi, o'quvchilarni jinsiga qarab farqlamasligi, barcha uchun qulay va ishonchli o'quv muhitini yaratishi zarur. O'qituvchi o'zining shaxsiy xulq-atvori, nutqi, kiyinish madaniyati va adolatli yondashuvi orqali o'quvchilarga ijobiy namunani ko'rsatadi. Bu nafaqat o'quvchilarning faolligini, balki ularning shaxsiy rivojlanishini ham ta'minlaydi.

6. Gender tenglikning ijtimoiy va psixologik ahamiyati

Tenglik muhiti o'quvchilarda o'z fikrini ochiq ifoda etish, muloqot madaniyatini rivojlantirish, boshqalarni tinglash va fikrini hurmat qilish ko'nikmalarini shakllantiradi. Bunday muhitda o'quvchilar o'zini erkin his qiladi, bu esa ularning ijtimoiy integratsiyasiga va shaxsiy o'sishiga xizmat qiladi. Psixologik jihatdan bunday yondashuv o'quvchilarda o'ziga ishonch va mas'uliyat hissinini kuchaytiradi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, gender tenglik dars samaradorligining ajralmas qismidir. Ta'lim muhitida tenglik, hurmat va adolat tamoyillariga rioya qilgan holda dars o'tish — o'quvchilarning o'zlashtirish darajasini, ijtimoiy faolligini va ishonchini oshiradi. Demak, ta'lim tizimida gender tenglikni ta'minlash nafaqat ijtimoiy zarurat, balki ta'lim sifati va samaradorligini oshirishning eng muhim shartidir. Har bir pedagog o'z darsida ushbu tamoyillarga amal qilgan holda, kelajak avlodni adolat, hurmat va insonparvarlik ruhida tarbiyalaydi.